

Regeringens proposition

1979/80: 138

**om åtgärder för försörjningsberedskapen på textilfiber- och bomulls-
garnsområdena;**

beslutad den 22 maj 1980.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

STAFFAN BURENSTAM LINDER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen skall ställa medel till förfogande så att fleråriga avtal skall kunna ingås mellan staten och textilfiber- och bomullsföretag om upprätthållande av produktionskapacitet som erfordras av försörjningsberedskapsskäl.

För budgetåret 1980/81 erfordras för ändamålet 23,85 milj. kr. i avskrivningslån, 30 milj. kr. i villkorlån samt 5 milj. kr. för viss omstrukturering.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-05-22

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Mundebo, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Burenstam Linder, Johansson, Wirten, Holm, Andersson, Danell

Föredragande: statsråden Burenstam Linder och Wirten

Proposition om åtgärder för försörjningsberedskapen på textilfiber- och bomullsgarnsområdena

---

Statsråden Burenstam Linder och Wirtén anmäler sina förslag.

Anförandena redovisas i underprotokollen för handelsdepartementet resp. arbetsmarknadsdepartementet.

Statsrådet Burenstam Linder hemställer att regeringen i en proposition föreslår riksdagen att antaga de förslag som han och statsrådet Wirtén har lagt fram.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen beslutar att de anföranden och förslag som redovisas i underprotokollen skall bifogas propositionen som bilagorna 1 och 2.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-05-22**Fördragande:** statsrådet Burenstam Linder**Anmälan till proposition om åtgärder för försörjningsberedskapen på textilfiber- och bomullsgarnsområdena****1. Inledning**

Det är av central betydelse för försörjningsberedskapen på tekoområdet att trygga en inhemsk produktionskapacitet i fråga om textilfibrer och bomullsgarn. För att åstadkomma detta har riksdagen vid olika tillfällen under senare år ställt särskilda medel till förfogande för att möjliggöra avtal mellan staten och företag inom dessa delbranscher om ersättning för att upprätthålla erforderlig produktionskapacitet. Avtalen har även avsett ersättning för upprätthållande av vissa lager av insatsvaror.

När det gäller *textilfiberområdet* erhöll Svenska Rayon AB genom beslut av riksdagen hösten 1977 11,6 milj. kr. i försörjningsberedskapslån för att upprätthålla en för försörjningsberedskapen viktig produktionskapacitet av textilfibrer under år 1977 (prop. 1977/ 78:42, FöU 1977/78:5, rskr 1977/ 78:81).

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) ingick i mars 1978 under förutsättning av regeringens godkännande ett preliminärt försörjningsberedskapsavtal med Svenska Rayon AB omfattande perioden 1978–1984. Svenska Rayons åtaganden i avtalet garanterades av Kooperativa Förbundet. I prop. 1977/78:125 föreslog regeringen att riksdagen skulle anvisa erforderliga medel för att avtalet skulle kunna genomföras. Riksdagen biföll denna hemställan (FöU 1977/78:24, rskr 1977/78: 287) och ÖEF ingick i maj 1978 ett slutligt avtal med Svenska Rayon AB. Enligt avtalet erhåller företaget under avtalsperioden sammanlagt ca 55 milj. kr. i försörjningsberedskapslån för att upprätthålla viss produktionskapacitet samt vissa lager av insatsvaror som är viktiga för försörjningsberedskapen. Under avtalsperioden får företaget vidare avskrivningslån på ca 67 milj. kr. för investeringar i maskinutrustning.

På *bomullsgarnsområdet* ingicks i juni 1977 preliminära avtal mellan staten och bomullsindustrin om åtgärder i syfte att stödja och omstrukturera branschen. Riksdagen bemyndigade i december samma år regeringen att

träffa slutliga avtal med företagen (prop. 1977/78:42, FöU 1977/78:5, rskr 1977/78:81).

Avtalen innebär att under perioden 1 juli 1977–30 juni 1980 en koncentration sker av tillverknigen från fem till två företag (Kungsfors Fabriker AB och Gustaf Werner AB). Stödet till bomullsföretagen utgörs för treårsperioden av försörjningsberedskapslån på ca 45 milj. kr. samt kreditstöd för investeringar i form av dels avskrivningslån på ca 41 milj. kr., dels kreditgarantier på ca 9 milj. kr. I strukturgarantier lämnas vidare ca 30 milj. kr. och i lån för hållande av bomullslager 7 milj. kr.

2. Föredragandens överväganden

De statliga åtgärderna för tekoindustrin har under senare år ökat kraftigt i omfattning. Medan de statliga bidragen till branschen under de sex första budgetåren under 1970-talet uppgick till i genomsnitt ca 30 milj. kr. per år har stödet under budgetåren 1977/78- -1980/81 ökat till 400–500 milj. kr. per år.

Det tillfälliga sysselsättningsbidraget till äldre arbetskraft inom tekoindustrin, det s.k. äldrestödet, svarar för den största delen av de ökade kostnaderna. Även de försörjningsberedskapspolitiskt motiverade åtgärderna för tekoindustrin har emellertid ökat kraftigt i omfattning.

Jag kommer i det följande att redovisa förslag till fortsatta avtal mellan staten å ena samt Svenska Rayon AB resp. bomullsindustrin, å den andra sidan. Ett fullföljande av dessa avtal medför betydande kostnader för staten. Inte minst i det nuvarande statsfinansiella läget måste försörjningsberedskapsåtgärder på tekoområdet nogt vägas mot åtgärder som behöver vidtas för att förbättra beredskapen på andra angelägna försörjningsområden, främst energiområdet.

Ett tillgodoscende av behoven av textilfibrer och bomullsgarn i en krissituation har dock en sådan betydelse för folkhushållet i kristid att jag förordar att regeringen föreslår riksdagen att ställa erforderliga medel till förfogande.

2.1 Avtal mellan staten och Svenska Rayon AB

Under hösten 1979 och våren 1980 har förhandlingar förts mellan Kooperativa Förbundets dotterbolag, KF Industri AB, i vilket Svenska Rayon AB numera ingår som dotterbolag, och företrädare för handelsdepartementet om förutsättningarna för att ändra villkoren i det avtal som ingicks mellan staten genom ÖEF samt Svenska Rayon AB våren 1978 och som avser perioden 1978–1984.

Bakgrunden till förhandlingarna är att KF Industri AB har förklarat att man med den nuvarande produktionsinriktningen hos Svenska Rayon AB saknar möjlighet att driva verksamheten vidare inom ramen för gällande avtal med ÖEF. Vidare har hänvisats till de stora miljöinvesteringar

(beräknade till ca 65 milj. kr.) som efter ett av koncessionsnämnden för miljöskydd i juli 1979 meddelat beslut skulle krävas för tillstånd att driva verksamheten vidare efter år 1984.

Med förbehåll för bl.a. att regeringen - efter erforderlig riksdagsbehandling - godkänner det har ett nytt avtal upprättats.

Avtalet har formen av ett tilläggsavtal till det i maj 1978 ingångna avtalet mellan ÖEF och Svenska Rayon AB omfattande perioden 1978-1984. Det nya avtalet förutsätter att verksamheten vid Svenska Rayon AB omstruktureras under åren 1980 och 1981. Omstruktureringen innebär att tillverkningen koncentreras på fibertyper vars framställning av företaget bedöms ge mindre miljöföroreningar än dagens produktion. Kapacitetsåtagandet gentemot staten kvarstår dock oförändrat i ton räknat.

Genom tilläggsavtalet tryggas fortsatt drift vid företaget åtminstone till utgången av år 1982. Omstruktureringen innebär emellertid att personalstyrkan vid Svenska Rayons anläggningar i Vålberg minskas med ca 200 personer.

Jag redogör i det följande i sammandrag för de viktigare villkoren i tilläggsavtalet.

KF Industri AB förbinder sig enligt avtalet att driva Svenska Rayon AB vidare mot att staten i gengäld påtar sig en del av företagarrisken samt en del av kostnaderna för omstruktureringen. Avtalet förutser en kontrollstation år 1982, då parterna skall diskutera förutsättningarna för fortsatt drift av företaget under åren 1983 och 1984.

Vidare gäller att, om företaget inte kan uppfylla sina åtaganden gentemot staten efter år 1982, avskrivning skall ske av dess avskrivningsslån med ett belopp motsvarande vad som den 31 december 1982 kvarstår som oavskrivet av det lånebelopp som var utbetalat enligt avtalet från år 1978 eller enligt dessförinnan träffade avtal per den 30 april 1980. Om åtagandena uppfylls nedskrivs däremot avskrivningsslånen i normal takt. Den del av avskrivningsslånet enligt avtalet från år 1978 som per den 30 april 1980 ännu inte utbetalats till företaget får användas till investeringar i samband med omstruktureringen.

Enligt tilläggsavtalet skall staten vidare lämna Svenska Rayon AB ett villkorsslån, vars storlek är beroende av företagets ackumulerade resultat för åren 1980-1982. Lånebeloppet blir lägst 30 och högst 35 milj. kr. Lånet löper med 10% fast årlig ränta vilken läggs till kapitalet.

Amortering av lånet skall med början den 31 december 1982 erläggas för kalenderår under vilket företagets på visst sätt omräknade resultat är en vinst. Amorteringen skall göras med ett belopp som motsvarar 50% av vinsten, dock högst med ett belopp som motsvarar en femtedel av då kvarvarande lånebelopp inklusive kapitaliserad ränta.

Avskrivning av lånet skall med början den 31 december 1982 göras för kalenderår då företagets på visst sätt omräknade resultat är en förlust. Avskrivningen skall motsvara förlusten, men högst uppgå till en femtedel av ursprungligen utbetalt lånebelopp. Eventuellt kvarstående lånebelopp jämte

kapitaliserad ränta per den 31 december 1991 avskrivs helt vid denna tidpunkt.

Om företaget träder i likvidation eller försätts i konkurs efter den 31 december 1982 men innan villkorslånet återbetalats eller avskrivits helt, skall staten ha rätt till återbetalning av återstående lånebelopp efter övriga fordringsägare, med det undantaget att fordringar som KF och/eller KF Industri AB kan ha på företaget till ett sammanlagt belopp om 30 milj. kr. skall ha förmånsrätt efter statens fordran.

Chefen för arbetsmarknadsdepartementet kommer senare denna dag att redogöra för innebörden av det omstruktureringsbidrag om 10 milj. kr. som staten enligt tilläggsavtalet skall lämna till Svenska Rayon AB samt för den motsvarighet till äldrestöd om minst 7,5 milj. kr. per år som skall lämnas till företaget under avtalsperioden.

KF Industri AB går i borgen för samtliga Svenska Rayon AB:s åtaganden.

Enligt min mening tillgodoser den produktionskapacitet och den lagerhållning som tryggas genom avtalet de krav som kan ställas från försörjningsberedskapssynpunkt.

Mot bakgrund av vad jag här har anfört tillstyrker jag de med avtalet avsedda åtgärderna. Regeringen bör därför föreslå riksdagen att anvisa de medel som erfordras för att avtalet mellan staten och Svenska Rayon AB skall kunna genomföras. Jag återkommer i det följande till medelsbehovet för budgetåret 1980/81.

2.2 Avtal mellan staten och bomullsindustrin

På bomullsspinningsområdet finns f. n. två avtal mellan staten och vissa företag om upprätthållande av en från försörjningsberedskapssynpunkt erforderlig produktionskapacitet. Avtalen löper under perioden 1 juli 1977–30 juni 1980 och avser Kungsfors Fabriker AB och Gustaf Werner AB.

Dessa två företag har en produktionskapacitet som motsvarar en produktion på 28 000 ton under en treårig krisperiod. Enligt prop. 1978/79:145 uppgår behovet under samma tid till 20 000–22 000 ton medan i ÖEF:s nyligen reviderade försörjningsplan redovisas ett behov på 23 000–27 000 ton.

ÖEF har i skrivelse till regeringen den 12 februari 1980 bl a. hemställt att regeringen ställer medel till ÖEF:s disposition för ingående av till skrivelsen bifogade, preliminärt slutna avtal med Kungsfors Fabriker AB och Gustaf Werner AB.

Avtalen, som avser perioden 1 juli 1980–30 juni 1982, innebär sammanfattningsvis följande.

	Kungsfors Fabriker AB	Gustaf Werner AB
Företagens åtaganden (ton)		
- Total produktion garn under en treårig krisperiod (garnnummer Ne 12)	25 000*	12 000*
- Årlig produktion garn (garnnummer Ne 12)	3 400	1 000
Statens ersättning till företagen (milj. kr.)		
- Försörjningsberedskapslån 1980/81	13,58	6,02
1981/82	9,70	4,30
- Kreditstöd för investeringar		
Avskrivningslån	15,00	8,85
Kreditgarantier	2,00	2,70

*Omräknat till "krisgarnnummer" Ne 14-16 motsvarar företagens sammanlagda produktion under en treårig krisperiod 28 000 ton.

Avskrivningslånen och kreditgarantierna avser i fråga om Kungsfors Fabriker AB i sin helhet investeringar i spinneriutrustning medan för Gustaf Werner AB 5,25 milj. kr. i avskrivningslån och 0,7 milj. kr i kreditgarantier avser sådana investeringar. Övriga lån och garantier till sistnämnda företag avser investeringar i väveri och beredningsverk. Enligt avtalen skall i fråga om avskrivningslån för investeringar i spinneriutrustning gälla 75 % avskrivning.

Företagen åtar sig att under avtalstiden hålla vissa minimilager av insatsvaror. Kungsfors Fabriker AB har enligt nu löpande avtal för ändamålet erhållit ett lån på 7 milj. kr. att återbetalas omedelbart efter den 30 juni 1980. Enligt förslaget till nytt avtal medges företaget återbetala lånet med 2 milj. kr. den 30 juni 1981 och resterande del senast den 30 juni 1982.

Vid utbetalning av försörjningsberedskapslånen skall borgen såsom för egen skuld tecknas för Kungsfors Fabriker AB av Borås Invest AB och för Gustaf Werner AB av Asken Industri AB.

Jag vill framhålla att de årliga kostnaderna för att upprätthålla erforderlig försörjningsberedskap på bomullsgarnsområdet blir ungefär desamma som enligt nu löpande avtal.

Mot bakgrund av vad jag här har anfört förordar jag att regeringen föreslår riksdagen att anvisa de medel som erfordras för att avtalen mellan ÖEF och Kungsfors Fabriker AB och mellan ÖEF och Gustaf Werner AB skall kunna genomföras.

3. Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna de åtgärder för försörjningsberedskapen på textilfiber- och bomullsgarnsområdena som jag har förordat.

4. Anslagsfrågor för budgetåret 1980/81

F. EKONOMISKT FÖRSVAR

F 4. Industriella åtgärder. Under denna rubrik har för budgetåret 1980/81 anvisats ett reservationsanslag av 100,21 milj. kr. (prop. 1979/80:100 bil. 14 s. 154, FöU 1979/80:14, rskr 1979/80:317). Härav har regeringen beräknat 14,2 milj. kr. i försörjningsberedskapslån till bomullsindustrin. För fullföljande av de avtal med Svenska Rayon AB, Kungsfors Fabriker AB och Gustaf Werner AB, för vilkas innehåll jag i det föregående har redogjort erfordras för budgetåret 1980/81 ytterligare medel. För avtalet med Svenska Rayon AB behöver under denna huvudtitel anslås 30 milj. kr. i villkorlån. För avtalet med Kungsfors Fabriker AB och Gustaf Werner AB erfordras 19,6 milj. kr. i försörjningsberedskapslån, 23,85 milj. kr. i avskrivningslån och 4,7 milj. kr. i kreditgarantier.

Jag förordar att det belopp på $(19,6 \cdot 14,2 =) 5,4$ milj. kr. som behöver tillföras i försörjningsberedskapslån tas från den reserv i fråga om försörjningsberedskapslån som enligt riksdagen beslut står till regeringens disposition (prop. 1977/78:42, FöU 1977/78:5, rskr 1977/78:81 och prop. 1978/79:145, NU 1978/79:48, rskr 1978/79:390) och som f. n. uppgår till 22,15 milj. kr. Totalt erfordras därför under anslaget ytterligare $(30+23,85 =) 53,85$ milj. kr. Behovet av kreditgarantier kan tillgodoses inom den ram som står till ÖEF:s förfogande.

Med hänvisning till vad jag har anfört i det föregående hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Industriella åtgärder* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 53 850 000 kr.

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-05-22

Föredragande: Statsrådet Wirtén

Anmälan till proposition om åtgärder för försörjningsberedskapen på textilfiber- och bomullsgarnområdena

Som chefer för handelsdepartementet har anfört tidigare i dag bör staten medverka till att Svenska Rayon AB omstruktureras för att den framtida försörjningsberedskapen i fråga om textilfibrer skall tryggas. Omstrukturen, som redan har påbörjats av företaget, innebär att antalet anställda vid dess anläggningar i Vålberg, Värmlands län, minskas med ca 200 under åren 1980 och 1981.

Arbetsmarknadsläget i Värmlands län är sämre än på de flesta andra håll i landet. Även i det nuvarande relativt gynnsamma konjunkturen råder en betydande undersysselsättning, vilken beräknas kvarstå under flera år trots omfattande arbetsmarknadspolitiska och näringspolitiska insatser. I mars 1980 var ca 5 300 arbetslösa anmälda vid arbetsförmedlingarna i länet, vilket motsvarar ca 3,7 % av arbetskraften. Samtidigt fanns ca 1 900 lediga platser. Relativt många deltar i arbetsmarknadsutbildning och andra arbetsmarknadspolitiska verksamheter.

Mot bakgrund av arbetsmarknadsläget i Värmlands län anser jag det angeläget att den nödvändiga omstrukturen av Svenska Rayon AB kan genomföras i en takt som ger största möjliga rådrum för de berörda. Regeringens överläggningar med företaget, vilka har pågått sedan första halvåret 1979, har förts med denna utgångspunkt. Jag förordar nu att bolaget får beviljas ett särskilt bidrag för sina omstruktureringskostnader. Detta bidrag bör beräknas så att det täcker en del av de personalkostnader som föranleds av att personalminskningen under tiden från den 1 oktober 1979 har fördröjts i förhållande till vad som vore möjligt enligt gällande kollektivavtal och lagen om anställningsskydd samt i övrigt skulle kunna förväntas med hänsyn till företagets ekonomi och sociala ansvar. Bolaget skall i särskild ordning redovisa dessa kostnader för regeringen. Under förutsättning att regeringen godkänner bolagets redovisning bör bidraget utgå med 10 milj. kr. Av detta belopp beräknas 5 milj. kr. falla på budgetåret 1980/81 och återstoden på budgetåret 1981/82.

Jag förutsätter att bolaget noga prövar möjligheterna att placera om sina anställda till andra företag inom företagsgruppen KF Industri AB.

I övrigt ankommer det på arbetsförmedlingen att avdela de resurser som kan behövas för att underlätta omställningen. Arbetsförmedlingen förfogar över olika hjälpmedel för att underlätta en arbetsplacering. Enligt arbetsmarknadskungörelsen (1966:368) kan utbildningsbidrag och flyttningsbidrag utgå till den som är arbetslös eller löper risk att bli arbetslös. Under perioden 1977-1979 utgick tillfälligt sysselsättningsbidrag till företag med dominerande ställning på orten (prop. 1976/77:95, AU 1976/77:30, rskr 1976/77:306). I syfte att underlätta en så smidig reduktion som möjligt av den långsiktigt övertaliga personalstyrkan fick samtliga anställda möjlighet att uppbära bidrag i samband med arbetsmarknadsutbildning eller flyttning till annan ort. Samma villkor föreskrevs i samband med det särskilda sysselsättningsbidraget till Billerud-Uddeholm AB (prop. 1978/79:125, AU 1978/79:37, rskr 1978/79:376). Enligt min mening skiljer sig inte förhållandena vid Svenska Rayon AB från de som rådde i de här redovisade fallen. Samtliga anställda vid Svenska Rayon AB bör därför tills vidare få anses uppfylla de i arbetsmarknadskungörelsen angivna villkoren för arbetsmarknadsutbildning och flyttningsbidrag. Även sådana anställda som inte själva berörs av utfärdade varsel bör således kunna beviljas dessa förmåner. Därigenom bör en frivillig och mjuk anpassning till en långsiktigt bestående personalstyrka verksamt underlättas.

Svenska Rayon AB beräknas under innevarande budgetår få tillfälligt sysselsättningsbidrag för äldre arbetskraft inom tekoindustrierna (s.k. äldrestöd) med närmare 8 milj. kr. Riksdagen har i samband med behandling av årets budgetproposition beslutat att detta bidrag skall få lämnas även under budgetåret 1980/81 på oförändrade villkor. Jag är inte beredd att nu ta ställning till frågan i vilken omfattning äldrestöd skall lämnas till tekoindustrin efter budgetåret 1980/81.

Under regeringens överläggningar med Svenska Rayon AB har jag emellertid, mot bakgrund av de särskilda regional- och försörjningsberedskapspolitiska skäl som föreligger i detta fall, funnit det lämpligt att staten avger en gentemot detta företag bindande utfästelse att under åren t. o. m. 1984 betala ett bidrag av detta slag med åtminstone 7,5 milj. kr. per år. Utfästelsen beräknas inte medföra någon extra kostnad under budgetåret 1980/81.

Utgifterna för det särskilda bidrag till Svenska Rayon AB som jag nyss har förordat bör föras upp på ett särskilt reservationsanslag under tolfte huvudtiteln benämnt B 12 Särskilt sysselsättningsbidrag till Svenska Rayon AB. Reservationsanslaget bör tillföras ett belopp av 5 milj. kr., vilket motsvarar de beräknade utgifterna för det särskilda bidraget under budgetåret 1980/81.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. till *Särskilt sysselsättningsbidrag till Svenska Rayon AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr. samt
2. i övrigt godkänna de av mig förordade grunderna för omstruktureringsbidrag m. m. till Svenska Rayon AB.

